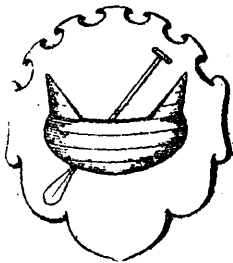

DZIENNIK

ZARZĄDU

Redakcja i Administracja
Plac Wolności 14. Tel. 28-00.
Adminstr. czynna od g. 9-12 w p.
Redakcja od godz. 2-3 po południu

Pranumerata: Miesięcznie zł. 1.--

M. ŁODZI.

Ogłoszenie: Wiersz nonparel. (całoty
szp. na stronie) zł. 0.20—Przed tekstem
zł. 0.20—za wiersz (dwie szpalty: na
stronie) Drobne zł. 0.05 za wyraz.
Najmniejsze ogłoszenie zł. 0.05

Cena egzemplarz. zł. 0.25.

Nr. 21 (397)

Łódź, dnia 24 maja 1927 r.

Rok IX

Treść N-ru: E. Rosset: Początki ruchu spółdzielczego w Łodzi. — Sprawozdanie Wydziału Kanalizacji i Wodociągów m. Łodzi za miesiąc kwiecień 1927 r. — Ruch służbowy pracowników Zarządu m. Łodzi w miesiącu marcu 1927 r. — Biuletyn statystyczny: Ludność miasta Łodzi podług spisów z lat 1897, 1911, 1915 i 1921. — Kronika miejska. — Z życia miast polskich. —

Edward Rosset

Naczelnik Wydziału Statystycznego
Magistratu m. Łodzi.

Początki ruchu spółdzielczego w Łodzi.

Nowoczesny ruch spółdzielczy narodził się w Anglii, a pionierami jego byli ubodzy robotnicy, tkacze. W dniu 21 grudnia 1844 roku w małym miasteczku angielskim Rochdale został uruchomiony sklep, założony przez miejscowych tkaczy i oparty na zasadach, znanych dziś pod nazwą spółdzielczości. Była to pierwsza spółdzielnia nowoczesnego typu, był to pierwowzór dla wielu innych później utworzonych kooperatyw, był to początek całego nowoczesnego ruchu spółdzielczego.

Od owego pamiętnego dnia upłynęło przeszło pół wieku, nim powstały podobnego rodzaju stowarzyszenia w Łodzi. I tutaj założycielami pierwszych kooperatyw byli robotnicy-tkacze. W 1901 roku zawiązały się w Łodzi nieomal równocześnie dwa stowarzyszenia spóżywcze — „Ziarno” i „Pomoc”. Były to pierwsze spółdzielnie spóżywcze: w naszym mieście.

Stowarzyszenie „Ziarno” uzyskało statut, zezwalający na: a) urządzenie składów i zakładów w celu przygotowywania i sprzedaży przedmiotów użytku codziennego lub też dzierżawienie takowych; b) zawiązywanie umów i zobowiązań z instytucjami i osobami postronnymi o dostawę dla towarzystwa różnych przedmiotów użytku codziennego, jak również w sprawach, dotyczących środków materialnych, niezbędnych dla obrotów towarzystwa. W myśl statutu członkiem stowarzyszenia mogła być każda osoba wyznania chrześcijańskiego, która złożyła 3 ruble wpisowego i 10 rubli na udział.

Najbliższem zadaniem stowarzyszenia było dostarczanie członkom rozmaitych przedmiotów codziennego użytku po cenach umiarkowanych oraz danię możności członkom czynienia oszczędności w związku z skutecznianiami zakupami. Ostatecznym celem było polepszenie zarówno materialnych, jak i moralnych warunków życia stowarzyszonych.

„Ziarno“, kierowane przez p. Mikołajtysa, szybko się rozwijało i wzrastało w siłę, stając w szeregu najpoważniejszych stowarzyszeń spożywczych w kraju. Już w drugim roku swego istnienia posiadało 5 sklepów, których obrót roczny wynosił ponad 110 tys. rubli. Stowarzyszenie liczyło wówczas 1.300 członków. W sklepach „Ziarna“ sprzedawano produkty spożywcze, kolonialne, wina, wódki i delikatesy. Uderzyć musi nie mile fakt sprzedaży alkoholu. Nie wiedzieli snąc twórcy „Ziarna“, że pionierzy ruchu spółdzielczego, owi słynni tkacze z Rochdale, rekrutowali się w znacznej części z pośród abstynentów i że idea utworzenia zrzeszenia spółdzielczego zrodziła się podczas dyskusyj, odbywanych w Sali Trzeźwości. *) Jeżeli nie tradycja, to w każdym razie świadomość niszczącej roli alkoholu w życiu robotniczym skłonić powinna kooperatystów do wyrugowania wódki ze swych sklepów i do szerzenia idei abstynencji wśród ludności pracującej.

Stowarzyszenie spożywcze „Pomoc“ oparte było na tych samych, co i „Ziarno“, zasadach.

Według danych, przytoczonych przez S. Gorskiego w pracy p. t. „Łódź współczesna“, z której czerpiemy dane o działalności obu wzmiankowanych stowarzyszeń, rozwój „Pomocy“ nie był pomyślny. Obroty tego stowarzyszenia wyniosły w 1902 roku około 16 tys. rubli; rok operacyjny został zamknięty niedoborem, wynoszącym 224 ruble.

„Pomoc“ liczyła 180 członków. Z powodu niepłacenia należności za pobrane towary skreślono 60 osób z listy członków stowarzyszenia.

Wszystko to świadczy, że „Pomoc“ znajdowała się w warunkach nader trudnych. Działalność jej ograniczała się do prowadzenia jednego sklepu spożywczego.

Zarówno „Ziarno“, jak i „Pomoc“ po kilku latach istnienia upadły. Wysiłki dzielnych organizatorów nie odniosły pożądaných wyników. Brak poparcia ze strony członków, a po części także nienależyta gospodarka przyczyniły się do upadku obu stowarzyszeń. Likwidacja ich miała i ten ujemny skutek, że wywołała wzrost nieufności do ruchu spółdzielczego wogóle.

W okresie ruchu rewolucyjnego 1905/6 r. powstały w Łodzi dwa nowe stowarzyszenia spożywcze: „Promień“ i „Przyszłość“.

Warto zwrócić uwagę, że czynnikiem zrzeszania się w stowarzyszenia spółdzielcze były w tym okresie przeważnie względy polityczne. Organizacje polityczne były przesładowane przez władze carskie, stowarzyszenia zaś spółdzielcze, jakkolwiek niezbyt chętnie przez te władze widziane, były wszakże prawnie dozwolone. Wystarczyło to, aby uczynić z nich platformę działalności politycznej.

Stow. spożywcze „Promień“ zostało utworzone przez grupę działaczy socjal-demokratycznych, rekrutujących się z pośród robotników fabryki Poznańskiego. Kupować w tem stowarzyszeniu mógł każdy konsument, ale jako członków przyjmowano jedynie osoby, należące do partii socjal-demokratycznej. Było to naturalnem następstwem faktu, iż stowarzyszenie poza działalnością spółdzielczą spełniało zadania zakonspirowanej placówki politycznej. Zbyteczne wyjaśniać, iż na rozwój stowarzyszenia, jako instytucji spółdzielczej, działało to hamująco.

Znakomicie natomiast rozwijało się na szerszych podstawach organizacyjnych oparte stowarzyszenie „Przyszłość“. Aż do 1908 roku, kiedy nastąpił upadek, stowarzyszenie to było najpoważniejszą w Łodzi or-

*) Iza Nicholson „Ruch spółdzielczy“, przekład z angielskiego (Warszawa 1907)

ganizacją spółdzielczą. W chwili likwidacji „Przyszłość“ posiadała własny gmach i 18 sklepów.

Ze stowarzyszeń spożywczych, które powstały w Łodzi w 1906 roku, wymienimy „Wisłę“ i „Zorzę“.

„Wisła“ była spółdzielnią niewielką, rozwijała się atoli pomyślnie. Przed wybuchem wojny światowej liczyła 112 członków; posiadała nieruchomości, której wartość obliczano na 18 tys. rubli; zapasy towarowe sięgały w tym czasie kwoty 3.400 rubli. Już wówczas „Wisła“ należała do Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywczych. Jest jedną z nielicznych kooperatyw, które przetrwały, jako samodzielne placówki, do chwili konsolidacji ruchu spółdzielczego, co nastąpiło przed trzema laty.

Dzieje „Zorzy“ są następujące. Na przedmieściu Widzew, dzisiaj stanowiącym już integralną część miasta Łodzi, została założona w 1907 roku spółka komandytowa dzięki energicznemu zabiegom p. W. Rynkowskiego, działającego wspólnie z kilkudziesięciu robotnikami fabryki w Widzewie. W następnym roku spółka przyjęła ustawę normalną dla kooperatyw i odtąd występuje pod nazwą stowarzyszenia spożywczego „Zorza“. Nowa spółdzielnia rozwijała się b. dobrze pod względem handlowym i organizacyjnym. W 1908 roku została uruchomiona własna piekarnia. W tym samym roku otworzono dwie filje przy ul. Rokicińskiej, w 1911 roku trzecią — w domu własnym, w 1914 roku uruchomiony został czwarty sklep. Podkreślić należy, że nad prawidłowym rozwojem „Zorzy“ czuwał Warszawski Związek Stowarzyszeń Spożywczych, do którego „Zorza“ przystąpiła w 1910 roku w charakterze członka. W 1911 roku stowarzyszenie nabyło plac, na którym został następnie wzniesiony dom. Nie zdołała jednak „Zorza“ skupić w dobie przedwojennej większej liczby członków. W 1908 roku liczyła 330 członków, w 1909 roku — 243, w 1910 r. — 219, w 1911 — 203, w 1912 — 209, w 1913 — 196, w 1914 — 211. Dopiero w następnych latach liczba członków stowarzyszenia pokaźnie wzrosła.

Niewielkie skupienie ludzi pod sztandarem organizacji spółdzielczych było przed wojną zjawiskiem naogół powszechnym. Warszawski Związek Stowarzyszeń Spożywczych podkreślał ujemne znaczenie tego zjawiska. „Pod względem przyrostu członków — czytamy w publikacji Związku *) — stan naszych stowarzyszeń nie przedstawia się nazbyt pomyślnie. W 1912 roku przyrost rzeczywisty wynosił 8,7 proc., w 1913 r. — 8,9 proc. Jest to rezultat co najmniej mierny i świadczy, jak mało kierownicy naszych spółek pracują w kierunku jednania sobie nowych członków. Widoczny jest brak wszelkiej agitacji, co jest objawem bardzo ujemnym. W stowarzyszeniach wielkich, jak np. angielskie, najlepszą agitacją są rzucające się w oczy korzyści należące do stowarzyszenia, lecz my od takich idealnych warunków jesteśmy jeszcze dalecy. I dlatego nam nie wolno zadawać się tem, że stowarzyszenie nie upada, lecz daje pewne zyski, że liczba członków się nie zmniejsza, a powiększa o kilka osób na rok; to są rezultaty, powtarzamy, mierne. Gromadzić wokół siebie coraz nowe zastępy uświadomionych członków — oto jeden z pierwszych i najważniejszych naszych obowiązków“.

W 1907 roku zawiązuje się w Łodzi szereg nowych stowarzyszeń spółdzielczych. Powstaje „Jutrzenka“, „Dźwignia“, „Syrena“, „Siła“ i inne.

Celem „Jutrzenki“ było zespolenie kilku istniejących już sklepów. Projekt połączenia ich w całość organizacyjną, zgłoszony na zebraniu organizacyjnym „Jutrzenki“ przez p. K. Biedrzyckiego, spotkał się z opo-

*) „Statystyka stowarzyszeń spożywczych należących do Warszawskiego Związku Stow. Spoż. za 1913 rok“, wydawnictwo W. Z. S. S. (Warszawa {1918 r.)

zyją ze strony mniej uświadomionych jednostek, które przeciwstawiły się zamierzonej konsolidacji, twierdząc, iż stałaby się ona źródłem różnych nadużyć. Ostatecznie jednak postanowiono dokonać połączenia 9 sklepów; uchwalono również uruchomić własną jatkę.

Jednocześnie prawie otwarte zostało stowarzyszenie spożywcze „Dzwignia”, zorganizowane przeważnie przez robotników. Do stowarzyszenia zapisało się 75 osób. Pełny udział członkowski wynosił 10 rubli, aby dać jednak jak najszerszym warstwom i najmniej zamożnym ludziom możliwość korzystania z praw członkowskich postanowiono, iż prawa te nadaje już udział w wysokości 1 rubla. „Dzwignia” zakreśliła sobie program szerokiej akcji samopocy. Ustawa stowarzyszenia m. in. przewidywała założenie kasy pomocy na wypadek choroby, śmierci, braku pracy lub innych wypadków losowych, jakie mogą spotkać członków, wprowadzała nadto starania o kulturalny i umysłowy rozwój stowarzyszonych (czytelnie, pogadanki naukowe i t. p.).

„Syrena” miała na celu zjednoczenie 5 sklepów, istniejących na Bałutach. W skład tymczasowego zarządu stowarzyszenia weszli przedstawiciele tych sklepów. Zjednoczenia dokonano na następujących warunkach:

1) członkowie sklepów wnoszą do stow. „Syrena” udziały swoje w towarze; wysokość udziałów członkowskich określona będzie po oszacowaniu towarów w sklepach przez specjalną komisję;

2) założony będzie skład wspólny dla wszystkich sklepów; tymczasowo skład ten mieścić się będzie w lokalu spółki przy ul. Zgierskiej 64;

3) targi całodzienne z poszczególnych sklepów mają być codziennie odnoszone do składu głównego czyli centrali, która dokonywa zakupów dla wszystkich sklepów razem.

I w tym wypadku orędownikiem konsolidacji był p. K. Biedrzycki. Do zarządu „Syreny” wybrano pp. J. Stefańskiego, M. Tosia i K. Podgórskiego.

Ruch spółdzielczy rozwijał się w tym okresie z siłą żywiołową. W przeciągu zaledwie 9 miesięcy — czytamy w jednym z pism łódzkich z sierpnia 1907 roku — powstało w Królestwie Polskiem przeszło 500 spółek i stowarzyszeń spółdzielczych, obecnie zaś w samej Łodzi istnieje około 160 sklepów, założonych i prowadzonych przez robotników. Sklepy te rozwijają się doskonale. Powstało dążenie ku zjednoczeniu tych sklepów w wielkie stowarzyszenie spożywcze”.

Jak już poprzednio zaznaczyliśmy, ruch spółdzielczy kształtował się naówczas pod auspicjami politycznymi. Znajduje to m. in. wyraz w następującej zmiance, zamieszczonej w „Rozwoju” w lipcu 1907 roku: „We wsi Nowe Chojny pod Łodzią założono dotychczas 12 sklepów spółdzielczych: 6 z nich pod egidą demokracji chrześcijańskiej, 3 — demokracji narodowej i 3 — jednej z partji skrajnych. Sklepy te konkurowały ze sobą i zwalczały się wzajemnie. Obecnie, aby położyć kres bezsensownej i szkodliwej konkurencji, 3 sklepy, założone przez demokrację narodową, i 3 partji skrajnej połączyły się, wybrały wspólny zarząd i czynić będą wspólne zakupy. Sklepów spółdzielczych, założonych pod egidą demokracji narodowej, założono dotychczas 40 i są one rozrzucone w różnych punktach miasta”.

Z licznych stowarzyszeń spożywczych, które powstały w okresie po-rewolucyjnym, wspomnimy tu o „Roli” i „Wyzwoleniu”, które odegrały doniosłą rolę w dziele konsolidacji ruchu spółdzielczego.

„Rola” powstała w 1909 roku, w innej atoli formie istniała już poprzednio, jak wynika z ogłoszonych drukiem materiałow, dotyczących

m. in. historii „Roli“, wymienione stowarzyszenie powstało po upadku „Przyszłości“ drogą przekształcenia sklepu Nr. 11 w samodzielne stowarzyszenie. To przekształcenie miało swoje uzasadnienie, wzmiankowany bowiem sklep przed przyłączeniem do „Przyszłości“ był instytucją samodzielną. Spostrzegamy tu cały szereg etapów i zmian organizacyjnych i to w okresie stosunkowo niedługim. O czym te przekształcenia świadczą? O niezmiernie energijny twórców „Roli“ i o ich niesłabnącej woli utrzymania stworzonej już placówki spółdzielczej. Przez całe te dzieje przewija się nazwisko p. Józefa Wolczyńskiego, twórcy i niestrudzonego orędownika spraw „Roli“. Zaznaczmy, że utrzymanie „Roli“ było tem trudniejsze, że powstała ona na gruzach „Przyszłości“, a więc musiała zwalczać nie tylko apatię społeczną, w tych czasach wzmagającą się już poważnie, ale również nieufność do ruchu spółdzielczego, wywołaną upadkiem „Przyszłości“. W 1914 roku „Rola“ przystąpiła do Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywczych w Warszawie.

Niezmiernie charakterystyczne są również dzieje „Wyzwolenia“, które zostało zorganizowane w 1913 roku. Czyn poprzedziła idea. Zrodziła się ona wśród grupy robotników fabryki L. Geyera pod wpływem ciężkiego położenia, w jakim znalazły się liczne rzesze robotnicze podczas długotrwałego, blisko sześć tygodni trwającego strejku. W tych czasach Warszawski Związek Stowarzyszeń Spółdzielczych prowadził wśród mas robotniczych intensywną propagandę na rzecz tworzenia organizacji spółdzielczych. Znane są zasługi, jakie na tem polu położył Stanisław Wojciechowski, późniejszy Prezydent Rzeczypospolitej. Robotnicy pojęli, że przez zorganizowanie stowarzyszenia spółdzielczego zapewnią sobie oszczędności, niezbędne zwłaszcza w okresie przesilen lub wałk ekonomicznych i rychło zakrzętnęli się wokół pracy organizacyjnej. Pracę tę podjęli z entuzjazmem i wiarą w powodzenie, o czym świadczy następujący — drobny wprawdzie, ale niezmiernie charakterystyczny — szczegół: przystępując do werbowania członków, organizatorzy „Wyzwolenia“ zamówili w drukarni 5 tysięcy deklaracji członkowskich. Jak dalece optymistyczne były te przewidywania, pokazała wkrótce — mniej zazwyczaj różowa — rzeczywistość. Organizatorom powiodło się zjednać zaledwie 260 członków. Nic zresztą dziwnego: wskutek 6-tygodniowego strejku, o którym wspominaliśmy, robotnicy byli materialnie wyniszczeni i większość ich nie mogła sobie pozwolić na wniesienie nawet najdrobniejszych wkładek.

Chcąc odtworzyć dzieje powstania „Wyzwolenia“, należy wskazać, że w maju 1913 roku zawiązała się Komisja Organizacyjna, a w dniu 30 czerwca nastąpiło zalegalizowanie statutu stowarzyszenia. Pierwsze ogólne zebranie odbyło się w dniu 16 listopada 1913 roku przy udziale 201 członków. Na zebraniu tem podjęto szereg ważnych uchwał, m. in. uchwałę w sprawie przystąpienia do Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywców i uchwałę w sprawie zamknięcia sprzedaży na kredyt. Pierwsza z przytoczonych uchwał ma znaczenie nader znamienne, dowodzi bowiem, iż organizatorami „Wyzwolenia“ byli ludzie jasno rozumiejący cele i istotę spółdzielczości. Zaznaczamy, że znaczne zasługi w dziele stworzenia tej placówki położyli: adw. J. Stypułkowski, A. Kaczmarek, T. Kokeli, Fr. Kowalski, F. Niewinowski, E. Maciński, Wł. Pawłowski i szereg innych, szczerze idei spółdzielczej oddanych osób.

O świetnym rozwoju „Wyzwolenia“ dają pojęcie następujące liczby: w styczniu 1914 roku stowarzyszenie liczyło 470 członków, w cztery lata później — 944, w 1921 r. po przyłączeniu „Ufności“ i „Wiosny“

— 5.217, w 1924 r. — 11.421, a ku końcowi tego roku, gdy „Wyzwolenie” łączyło się z „Rola” — 12.359.

Początki ruchu spółdzielczego przedstawiliśmy w możliwie krótkim zarysie. Nie mogąc przekraczać ram artykułu, poprzestaliśmy na zobrazowaniu tylko najbardziej charakterystycznych przejawów z okresu narodzin spółdzielczości w Łodzi. Uwzględniliśmy przytem tylko jeden dział kooperacji, mianowicie spółdzielczość spożywcza, choć i inne gałęzie pracy spółdzielczej rozwijały się na terenie Łodzi, że tylko wspomnimy o spółdzielczości kredytowej, która znalazła wyraz w działalności licznych towarzystw pożyczkowo-oszczędnościowych. Do kwestyj tych powrócimy, aby omówić je szerzej w pracy specjalnej, poświęconej całokształtowi ruchu spółdzielczego w Łodzi.

Sprawozdanie

Wydziału Kanalizacji i Wodociągów m. Łodzi za miesiąc kwiecień 1927 roku.

BUDOWA KANAŁÓW.

Miesiąc kwiecień był jednym z najtrudniejszych miesięcy pracy Wydziału, a wynik prac, które w ciągu miesiąca tego powinny były dojść do normalnej wydajności—z powodu nieprzewidzianych warunków atmosferycznych i związanych z nimi trudności technicznych, niezupełnie odpowiadały zamierzeniom Wydziału.

W szczególności dało się to odczuć na robotach *I Odcinka*, który powinien był w połowie maja ostatecznie ukończyć regulację rz. *Karolewki* i przejść na budowę Stacji oczyszczania ścieków. Tymczasem w dniu 11 kwietnia, po silnej i długotrwałej ulewie, rzeczki *Karolewka* i *Jasień* wystąpiły z brzegów, a wody ich dostały się do wykopu regulacji, przyczem załwały i zamuliły roboty, będące prawie na ukończeniu. Zamulenie dna wyniosło ponad 6.000 m³, a roboty ziemne, wykonane celem odprowadzenia wody, około 3.000 m³, nie licząc podmytych skarp i zmytego odarnowania, które musiały być ponownie poprawiane. Ogółem zużyto 10 dni roboczych na doprowadzenie robót na rz. *Karolewce* do stanu przed załewem.

Do końca kwietnia *I Odcinek* zajęty był temi pracami, wobec czego przeniesienie na Stację *Lublinek* odłożono do końca maja r. b.

Odcinek II prowadził roboty na przydzielonej do wykonania części *Głównego Kolektora*. Roboty te zostały zapoczątkowane 11-metrowym wykopem, w gruncie bagnistym, o znacznej ilości wód podskórnych. Należytem postępowaniu pracy przeszkadzały przeważnie wpływy atmosferyczne, jednakże do końca kwietnia zagruzowano około 50 m. b. dna, normalne murowanie zaś rozpocznie się w początku maja.

Odcinek III, po wykonaniu szeregu robót przygotowawczych, jak instalacje elektryczne, prowizoryczne bndynki i t. p., rozpoczął około 15 kwietnia roboty ziemne, a 26 kwietnia roboty murarskie, wykonując około 654 m. b. dna kanału i kilkadziesiąt m. b. dolnych pierścieni. Trudności były podobne, jak na *Odcinkach I i II*, jednakże dzięki płytszemu wykowi, roboty były bardziej wydajne.

Odcinek IV rozpoczął roboty przy ul. Nowotowarowej. Tereny tej ulicy i grunty sąsiednie są łakami o podłożu piaskowym, chłonnym nieprzebrane ilości wód deszczowych, niewsiakających głębiej z powodu warstw gliniastego łu. Cały ten pokład piasku, pełnego wód i częściowo pomieszany z łem, musiało się odwodnić w całej jego głębokości, t. j. 5 i pół do 6 metrów, a zarazem musiano obniżyć zwierciadło wody gruntowej, znajdujące się przy ul. Nowotowarowej zaledwie 70 c/m, poniżej poziomu ulicy.

Trudności te, mimo wszystko, zostały pokonane i z końcem kwietnia rozpoczęto już budowę fundamentów. Roboty są już tak przygotowane, że przypuszczalnie bez szczególnych trudności posuną się w maju szybkim tempem.

Odcinek V ukończył budowę na ulicy Pańskiej, pomiędzy ulicami Andrzeja i 6-go Sierpnia, wykonując 309 m. b. kanału z rur o średnicy 45 c/m, poczem przeniósł się na budowę kanału murowanego III klasy, 130 x 175 c/m na ul. 6-go Sierpnia od Gdańskiej w kierunku Piotrkowskiej. W kwietniu wykonano na ul. 6-go Sierpnia 41 m. b. kanału,

Pozatem *Odcinek V* ustawił 6 studzienek na ulicy Piotrkowskiej.

Roboty na tym odcinku idą dobrze, i gdyby nie przenosiny oraz opady atmosferyczne, przerywające ciągle prace, wydajność odcinka byłaby znacznie większa.

Ogółem wykonano w roku 1927: w marcu — 50 m. b. kanału, w kwietniu — 350 m. b. czyli razem 400 m. b. kanału.

St. Kanały a) na rz. Łódce wyremontowano cembrowiny na długości 15 m.; b) rz. Bałutkę uregulowano na długości 150 m. b. (do ul. Cymera) oraz wykonano szereg drobnych napraw, robót konserwacyjnych etc.

Betoniarnia i kopalnia piasku. Betoniarnia dostarczyła w miesiącu sprawozdawczym spodów, bortnic i segmentów dla regulacji rz. Karolewki 1698 sztuk, 20 studzienek ulicznych, 94 rury i 126 różnych innych wyrobów. Kopalnia piasku przy szosie Konstantynowskiej dostarczyła 210 m³, a nowouruchomiona kopalnia piasku na Lublinku — 125 m³ piasku na roboty.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

W Dziale gospodarczym praca rozwinięta była w całej pełni w związku z rozwojem robót,

	w kwietniu	od początku roku
Do Działu Gospodarczego nadeszło: 77 wag., 1155 tonn	356 wag.	5340 tonn
Dział Gospodarczy wysłał na roboty 657 wagonetek	3285 „	1281 wa- 6405 „ gonetek

Warsztaty D. G. remontowały narzędzia, wykonywały budowę wagonetek, formy do betonów, szablony do kanałów i t. p.

STAN ZATRUDNIENIA.

	1 kwietnia 1927 roku			30 kwietnia 1927 roku		
	Dniówk.	Akord.	Razem	Dniówk.	Akord.	Razem
1. Biuro Główne	5	—	5	5	—	5
2. Dział Gospodarczy	90	30	120	92	40	132

3. I Odcinek	123	94	217	238	112	350
4. II "	98	—	98	181	116	297
5. III "	99	—	99	155	116	271
6. IV "	40	—	40	146	—	146
7. V "	55	46	101	110	57	167
8. Betoniarnia i kop. piasku	30	—	30	45	—	45
9. Kop. piask.-Lublinek	—	—	—	10	—	10
10. B. K. Skład	4	—	4	4	—	4
11. Stare Kanały	33	—	33	59	—	59
13. Próbne wiercenia	5	—	5	5	—	5
Razem	582	170	752	1050	441	1491

SPAWOZDANIE KASOWE za KWIECIEŃ 1927 r.

Pozostałość na dzień 1 kwietnia 1927 r.		Zł.	175.634.65
Wpływy:			
a) z Kasy Miejskiej	Zł.	80.000.—	
b) z pożyczki państwowej	"	260.000.—	
c) Wydziału	"	<u>1.200.25</u>	" 341.205.25
d) na St. Kanały	"		" 1.802.—
e) depozyty	"		" <u>58.50</u>
		Razem	Zł. 516.700.40
Rozchody:			Zł. 96.450.79
Materiały i przewozy kolejowe			
Robocizna: miesięczni	Zł.	21.873.25	
dniówkowi	"	88.939.95	
akordowi	"	37.844.81	
zapomogi i gratyf.	"	604.80	
przedsiębiorcy	"	<u>28.202.76</u>	" 177.545.65
Zakup gruntów			" 13.717.21
Różne wydatki kancel. opłaty, komorne i t. p.			" 18.145,87
Stare Kanały: a) Personel	Zł.	573.60	
b) Robocizna	"	5.024.75	
c) Materiały	"	—	
d) Przedsiębiorcy	"	267.00	
e) Różne	"	<u>25.25</u>	" 5.890.60
Depozyty			" 186.65
Pozostałość na 1 maja 1927 roku			" <u>204.763.63</u>
		Razem	Zł. 516.700.40

SPRAWOZDANIE KASOWE od 1 STYCZNIA do 1 MAJA 1927 r.

Pozostałość na dzień 1 stycznia 1927 r.		Zł.	66.217.88
Wpływy:			
a) z Kasy Miejskiej	Zł.	530.000.—	
b) z pożyczki państwowej	"	260.000.—	
c) Wydziału i zwroty za 1926 rok	"	<u>171.185.—</u>	" 961.185.54
d) na Stare Kanały	"		" 6.940.75
e) depozyty	"		" <u>1.022.10</u>
		Razem	Zł. 1.035.366.27
Rozchody:			Zł. 279.730.48
Materiały i przewozy			
Robocizna: miesięczni	Zł.	104.601.18	
dniówkowi	"	165.309.70	
akordowi	"	37.844.81	

	zapomogi i gratyf.	„	59.712,81		
	przedsiębiorcy	„	<u>66.163,89</u>	„	431.632,39
	Zakup gruntów			„	65.619,97
	Różne wydatki kancel. opłaty, komorne etc.			„	36.075,18
	Stare Kanały a) personel	Zł.	3.650.—		
	b) robocizna	„	9.285,88		
	c) materiały		—		
	d) przedsiębiorcy	„	3.159,50		
	e) różne	„	<u>312,25</u>	„	16.407,63
	Depozyty			„	1.136,99
	Pozostałość na 1 maja 1927 roku			„	<u>204.763,63</u>
				Razem Zł.	1.035.366,27

RUCH SŁUŻBOWY

pracowników Zarządu m. Łodzi w lutym 1927 r.

A. Zaangażowania:

Małek Lucjan, z dniem 1 marca 1927 r. do Centralnej Ekspedycji w charakterze tymczasowego gońca z płacą zł. 4,13 dziennie.

Jabłońska Helena, z dniem 1 marca 1927 r. do Biura Ksiąg Stałej Ludności w charakterze djeta-rjuszki-urzęd. z płacą pozaetatową zł. 6,53 dziennie.

Kasińska Czesława, z dn. 1 marca 1927 r. do Wydz. Zdrow. Publicznej w charakterze urzęd.-djeta-rjuszki z wynagrodzeniem pozaetatowym zł. 6,53 dziennie.

Wawrowska Jadwiga, z dniem 16 marca 1927 r. do Wydz. Zdrow. Publ. w charakterze pielęgniarki szpitala św. Józefa na okres 3-ch miesięcznej pracy próbnej z uposaż. wg. VIII st. sł.

Lewandowska Anna, z dniem 10 marca 1927 r. do Wydz. Zdrow. Publ. w charakterze dozorczyń—oddział sanatorium w Łagiewnikach z uposażeniem wg. XI st. sł.

Korona Katarzyna, z dn. 16 marca 1927 r. do Wydz. Zdrow. Publ. w charakterze robotnika kuchni szpitala św. Józefa na okres 3-ch mies. pracy próbnej z uposażeniem wg. XI st. sł.

B. Zwolnienia:

Gabrysiewicz Artur, djeta-rjusz—urzędnik Biura Ksiąg Stałej Ludności z dniem 1 marca 1927 roku.

Mirkowska Helena, tymczasowa dozorczyń—oddział sanatorium w Łagiewnikach Wydz. Zdrow. Publ. z dniem 1 marca 1927 roku.

Pietrzykowska Józefa, tymczasowa pracownica Zbiorni Miejskiej z dniem 1 marca 1927 roku.

Potocka Zofja, etatowa robotnica kuchni szpitala św. Józefa z dn. 1 marca 1927 roku.

Anczewiczówna Jadwiga, etatowa pielęgniarka szpitala św. Józefa z dniem 1 marca 1927 roku.

C. Mianowania i awanse:

Introwski Zygmunt, pozaetatowy pracownik Wydz. Budown., mianowany od dnia 1 marca 1927 roku kontraktowym rysownikiem Oddz. Regul. Miasta tegoż. Wydz. z uposażeniem wg. V st. sł.

Brajtkrenc Ryszard, j. w.

Pohl Herman, kontraktowy kierownik II-go Zakładu Kąpielowego, mianowany od dnia 20 marca 1927 roku etatowym urzędnikiem Wydziału Zdrowotności Publicznej na stanowisko kontrolera sanitarnego z uposażeniem wg. VII st. sł.

Inż. Ornat Henryk, po odbyciu 3-ch miesięcznej służby przygotowawczej mianowany od dn. 1 marca 1927 roku etatowym urzędnikiem Wydziału Gospodarczego na stanowisko zarządzającego gospod. rolno-leśnym z równoczesnym przyznaniem mu III st. sł. „ad personam”.

Wisławski Tadeusz, naczelnik Wydziału Opieki Społecznej awansowany od dnia 1 stycznia 1927 r. z II-go do I-go st. sł.

Graliński Włodzimierz, kierownik Oddziału Opieki Zamkniętej — Wydział Opieki Społecznej — awansowany od dnia 1 stycznia 1927 roku z III-go do II-go stopnia sł.

Miszczak Stanisław, gospodarz kuchni Wydziału Opieki Społecznej awansowany od dn. 1 stycznia 1927 r. z IX-go do VIII-go st. sł.

Illnicz Hilarjusz, naczelnik Urzędu Zasiłkowego dla bezrobotnych, awansowany od dn. 1 stycznia 1927 r. z II-go do I-go st. sł. „ad personam”.

D. Przeniesienia:

Chabowska Stefanja, etatowa korespondentka VI stopnia sł. Wydziału Oświaty i Kultury, z dn. 1 marca 1927 r. do Biura Wojskowo-Policyjnego na etatowe stanowisko korespondentki z dotychczasowymi poborami.

Kornacka Natalja, etatowa praczką XI st. sł. Pralni Miejskiej Wydziału Gospodarczego, z dniem 1 marca 1927 r. do Wydziału Zdrow. Publ. na stanowisko sprzątaczkii Sekcji do Walki z Gruźlicą.

Szymański Leon, czasowo zatrudniony w Centr. Eksp., z dn. 7 marca 1927 r. do Biura Wojskowo-Policyjnego w charakterze praktykanta biurowego z wynagrodzeniem pozatratowym zł. 4,13 dziennie.

Kozierożanka Helena, sekretarka Oddziału Prasowego VI st. sł. z dniem 7 marca 1927 r. do Wydziału Statystycznego na stanowisko

rachmistrza z dotychczasowym uposażeniem.

Olbromska Włodzisława, etatowy rachmistrz VI st. sł. Wydziału Statystycznego, z dniem 10 marca 1927 r. do Wydziału Budownictwa na stanowisko korespondentki z dotychczasowym uposażeniem.

Buczowska Lucyna, etatowa maszynistka VII st. sł., Wydziału Oświaty i Kultury z dniem 7 marca 1927 r. do Wydziału Przewodnego na stanowisko maszynistki hali maszyn z dotychczasowym uposażeniem.

Turska Weronika, etat. pielęgniarka szpitala w Radogoszczu VIII st. sł. Wydz. Zdrow. Publ., z dniem 1 marca 1927 r. do Wydziału Opieki Społecznej na stanowisko gospodyni Internatu przy szkole specjalnej Nr. 78 z dotychczas. uposaż.

Kopczewska Jadwiga, etatowa gospodyni IX st. sł. Internatu przy szkole specjalnej Nr. 78 Wydziału Opieki Społecznej, z dn. 1 marca 1927 r. do Wydziału Zdrow. Publ. na stanowisko pielęgniarki szpitala w Radogoszczu z dotychczasowym uposażeniem.

Agacki Jan, etatowy woźnica XI st. sł., z dniem 1 marca 1927 r. na stanowisko zamiatacza placów miejskich Wydziału Gospodarczego z dotychczasowym uposażeniem.

Strzelecki Bolesław, pozatratowy gонец Centralnej Ekspedycji, z dniem 7 marca 1927 r. do Biura Wojskowo-Policyjnego z dotychczasowymi warunkami płacy.

Pfeifrowa Stanisława, etatowa korespondentka Wydziału Budownictwa VI st. sł., z dn. 10 marca 1927 r. do Wydziału Oświaty i Kultury na stanowisko korespond. z dotychczasowymi poborami.

Rzetelski Józef, pomocnik sklepowego Oddz. Zaopatryw. Wydz. Gospodarcz. — przeniesiony z dn. 10 marca 1927 r. na etatowe stanowisko woźnego szkoły powsz. Wydz.

Ośw. i Kult. z dotychczasow. uposażeniem.

Kubiak Józef, j. w.

Kisiel Stanisław, sezonowy robotnik Wydz. Gospod. przeniesiony i mianowany z dn. 10 marca 1927 r. na etat. stanowisko woźnego szkoły powsz. Wydziału Oświaty i Kultury z uposaż. wg. XI st. sł.

Pietruczak Feliks, etat. woźny szkoły powsz. Wydz. Ośw. i Kult. przeniesiony z dn. 20 marca 1927 r. na etatowe stanowisko woźnego V-iej Miejsk. Wypoż. Książek z dotychczasowem uposażeniem.

Baranowski Józef, etatowy go-niec Centr. Ekspedycji XII st. sł. z dn. 18 lutego 1927 r. do Wydziału Oświaty i Kultury na stanowisko woźnego szkoły powsz. z dotychczasowem uposażeniem.

Jaworski Ludwik, rachmistrz Wydz. Budown., z dniem 25 marca 1927 r. do Wydz. Gospodarcz. na okres 1 mies. do pracy związanej ze pisem remanentu.

Kolasiński Włodzimierz, pomocnik referenta Wydziału Budownictwa j. w.

Szulc Ryszard, pozostający w

dyspozycji Wydz. Prezydjaln. j. w.

Rajski Roman, p. o. kontrolera sanitarnego IX st. sł., z dniem 24 marca 1927 r. na stanowisko odkażacza I Miejsk. Zakładu Kąpielowego Wydz. Zdrow. Publ. z dotychczasowem uposażeniem.

Klinke Stanisław, etatowy dozorca parkowy XI st. sł., z dniem 16 marca 1927 r. na stanowisko zamiatacza placów miejskich z dotychczasowemi warunkami pracy i płacy.

Wieczorkowski Władysław, zamiatacz, placów miejskich XI st. sł. na stanowisko dozorczy parkowego z dotychczasowemi warunkami pracy i płacy.

E Skreślenia z listy pracowników Zarządu m. Łodzi z powodu śmierci:

Loga Stanisław, emeryt, z dn. 15 marca 1927 r.

Sobczyk Andrzej, etatowy dozorca budynków miejskich Wydziału Gospodarczego, z dniem 2 marca 1927 r.

Talarek Antoni, etatowy dozorca Stajni Miejskiej Wydziału Gospodarczego, z dniem 26 marca 1927 roku.

KRONIKA MIEJSKA

— **Osobiste.** Ławnik-przewodniczący Wydziału Opieki Społecznej p. Władysław Adamski, z dniem 20 b. m. rozpoczął doroczny urlop wypoczynkowy. W sprawach dotyczących Wydziału zastępuje go p. wiceprezydent W. Groszkowski.

Ławnik-przewodniczący Wydziału Oświaty i Kultury, p. Zygmunt Hajkowski z dniem 16 maja r. b. rozpoczął 2-tygodniowy urlop wypoczynkowy. Zastępować go będzie p. ławnik Fr. Kruczkowski.

W dniu 23 b. m. rozpoczął urlop wypoczynkowy naczelnik Wydziału Zdrowotności Publicznej — p. Stanisław Kempner. Zastępuje go kierownik biura Wydziału, p. Ma-

ksymiljan Fleissner.

— **Depesza Rady Miejskiej.** W związku z klęską powodzi, jaka nawiedziła Amerykę Północną, Rada Miejska wysłała do posła Stanów Zjednoczonych przy Rządzie polskim depeszę o następującej treści:

„John B. Stetson w Warszawie.

Poruszona do głębi żywiołową klęską powodzi, jaka dotknęła naród amerykański, Rada Miejska m. Łodzi w imieniu mieszkańców przesyła na ręce Pana Posła wyrazy najserdeczniejszego współczucia

Wiceprezes Rady Miejskiej

(—) Zygmunt Fiedler“.

W dniu 22 maja 1927 roku rozstał się z tym światem

B. P.

**SALOMON ARON
KENIGSBURG**

radny miasta Łodzi.

**W zmarłym tracimy zacnego obywatela i gorliwego współpracownika o nieskazitelnym charakterem
Cześć Jego pamięci!**

Rada Miejska m. Łodzi.

— **Kondolencja Magistratu.** W związku ze śmiercią ś. p. d-ra Jana Michejdy, burmistrza miasta Cieszyna, który zmarł w Skoczowie w dn. 14 maja 1927 roku — Magistrat wysłał w dniu 17 bież. m-ca następującą depezę [kondolencyjną:

„Wydział miasta Cieszyna
Cieszyn.

Wzruszeni do głębi śmiercią wybitnego działacza i dzielnego pioniera polskości na Śląsku, ś. p. d-ra Jana Michejdy — przesyłamy tą drogą Wydziałowi oraz pozostałej rodzinie wyrazy ubolewania i żalu.

Prezydent Łodzi
w zastępstwie Wacław Wojewódzki.“

— **Interwencja przedstawicieli Magistratu u władz centralnych.** We środę, dnia 18 b.m. bawili w Warszawie pp. wiceprezydent W. Groszkowski i ławnik I. Kulamo-

wicz, celem interwencji u czynników miarodajnych w sprawie utrzymania ulg podatkowych dla nieruchomości, położonych na przedmieściach.

Magistrat bowiem w myśl uchwały Rady Miejskiej wymierzył dodatek komunalny do podatku państwowego od nieruchomości i rozesłał jeszcze w kwietniu r.b. nakazy płatnicze — wedle stawek różniczkowanych, mianowicie niższych dla nieruchomości, położonych na przedmieściach, wyższych zaś dla nieruchomości większych, położonych przeważnie w śródmieściu. Tymczasem jednak władze nadzorcze zawiadomiły w bieżącym miesiącu Wydział Podatkowy, iż nie godzą się na stosowanie stawek różniczkowanych i poleciły wymierzyć dodatek komunalny do państwowego podatku od nieruchomości.

ści — wedle stawek jednolitych w wysokości 60 proc.

Wspomniani przedstawiciele Zarządu m. Łodzi, interwenjując w tej sprawie u czynników miarodajnych, przedstawili, iż z jednej strony jednolita stawka dodatku komunalnego niezmiernie obciążałaby cały szereg domów małodochodowych, położonych na przedmieściach i nie korzystających wobec tego ze wszystkich urzędzeń miejskich — z drugiej strony zaś skorygowanie tego wymiaru, w myśl polecenia władz nadzorczych, natrafiłoby na poważne trudności techniczne ze względu na dokonany już wymiar i rozesłanie nakazów płatniczych.

Przedstawiciele Ministerstwa Skarbu jak i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przychylając się do stanowiska Magistratu, [wyłączono] przez wspomnianą wyżej delegację — zapewnili, iż na rok bieżący, po przedstawieniu przez Magistrat specjalnej piśmiennej motywacji w tej sprawie, wymiar wedle stawek ulgowych zostanie przez władze centralne zaakceptowany.

Pozatem przedstawiciele Magistratu poruszali u czynników właściwych sprawę dalszego poboru podatku komunalnego od ładunków kolejowych przez władze kolejowe, które wystąpiły z żądaniem, by miasto od dnia 1 kwietnia r. b. płaciło władzom kolejowych za inkaso 10 proc. wpływów wspomnianego podatku.

Ponieważ tak wysoka stawka jest niczem nie uzasadniona — (koszty administracji organów podatkowych Magistratu przy wszelkich podatkach nie przekraczają 4 proc.) — przeto Magistrat czyni starania, aby w razie odmowy ze strony władz kolejowych inkasowania miejskiego podatku ładunkowego za wynagrodzeniem dotychczasowem, t.j. 5 proc. — miasto prowadziło inkaso we własnym zakresie.

W sprawie tej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przyrzekło swą pomoc ewentualnie interwencję u Mi-

nistra Kolei, aby lokalne władze kolejowe oddały dla organów podatkowych Magistratu odpowiednie pomieszczenia w zabudowaniach kolejowych w Łodzi.

Wreszcie omawiana była w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i w Ministerstwie Robót Publicznych sprawa dalszych kredytów na roboty sezonowe oraz roboty kanalizacyjne.

W tej kwestji przedstawiciele obu wspomnianych Ministerstw oświadczyli, iż dalszych kredytów na wspomniane cele udzielać nie będą w stanie, ze względu na brak odpowiednich funduszów.

Natomiast władze centralne wysuwają propozycję zaciągnięcia przez miasto pożyczki w Banku Gospodarstwa Krajowego w formie obligacyj komunalnych, opiewających na złote w złocie.

Jednakże sprawa kredytów tego rodzaju może przybrać kształty realne dopiero za kilka miesięcy, gdyż Bank Gospodarstwa Krajowego chce pertraktować w tej sprawie nie z oddzielnymi miastami, lecz tylko z pewnym kompletem miast.

Wobec tego Ministerstwo Robót Publicznych zgodziło się na poczynienie zabiegów w Ministerstwie Skarbu, by na czerwiec ewent. może i na lipiec, zostały m. Łodzi przyznane kredyty w tej samej wysokości, co za kwiecień i maj r. b.

— **Parcelacja majątku miejskiego Łagiewniki.** Magistrat — na wniosek specjalnej Komisji — powołanej przez siebie do rozpatrzenia i ustalenia przeznaczenia majątku miejskiego Łagiewniki, w skład której wchodzi pp. ławnicy inż. K. Foliński i J. Muszyński oraz dyrektor J. Zalewski — postanowił na ostatnim swem posiedzeniu podjąć parcelację części wspomnianego majątku w stopniowej realizacji w ciągu 5-6 lat planu parcelacji i zabudowy, opracowanego przez inż. H. Jansena, a uznanego za całkowicie odpowiadający potrzebom miasta.

W związku z tem Magistrat postanowił, niezwłocznie po zatwierdzeniu odnośnych planów, przystąpić do wytyczenia i przecięcia dróg, oraz do przeprowadzenia pomiarów wyznaczonego do parcelacji terenu i wymierzenia działek parcelacyjnych.

Nadto Magistrat uchwalił przystąpić niezwłocznie do sporządzenia planów niwelacyjnego i pomiarowego części majątku Łągiwniki lit. A pod nazwą „Skotniki“, kosztem zł. 6.552, zgodnie z kosztorysem, opracowanym przez Wydział Budownictwa oraz przeznaczyć ponadto sumę zł. 3.448 na pomiary, wytyczenie i przecięcie dróg w Łągiwnikach.

W najbliższym czasie Magistrat wystąpi do Rady Miejskiej o zatwierdzenie powyższych uchwał.

— **Z Komitetu Budowy Miejskiego Szpitala Powszechnego.** W dn. 11 b. m. w Wydziale Zdrowotności Publicznej pod przewodnictwem p. wiceprezydenta miasta inż. W. Wojewódzkiego odbyło się posiedzenie Komitetu Budowy Miejskiego Szpitala Powszechnego.

Na posiedzeniu tem dokonano wyboru władz Komitetu, powołując na prezesa Komitetu wiceprezydenta miasta — inż. W. Wojewódzkiego, na wiceprezesów: ławnika-przewodniczącego Wydziału Zdrowotności Publicznej — A. Joela i inspektora szpitalnictwa miejskiego — d-ra E. Mittelstaedta, na sekretarza — naczelnika Wydziału Zdrowotności Publicznej St. Kempnera oraz na jego zastępcę — kierownika Oddziału Sanitarnego — W. Drymera.

Ożywioną dyskusję wywołała sprawa wyboru miejsca pod budowę szpitala. W wyniku dyskusji postanowiono wystąpić do Magistratu z wnioskiem przystąpienia do pertraktacji w sprawie zakupu odpowiedniego terenu pod budowę szpitala w północno-wschodniej części miasta.

— **Teatr Miejski w przyszłym sezonie.** Magistrat zatwierdził omówioną przez specjalną Komisję i uzgodnioną przez Komisję Teatralną umowę z p. dyrektorem B. Goczyńskim na prowadzenie Teatru Miejskiego w sezonie 1927/28.

Umowa opiera się na tych samych zasadach, co umowa zeszłoroczna z p. dyr. A. Szyfmanem z tą różnicą, że subwencja jest zmniejszona i uwzględnione są w znacznie większym stopniu przedstawienia dla sfer pracujących i dziatwy szkolnej.

— **Miejska Poradnia Sportowa.** Delegacja Wydziału Zdrowotności Publicznej na ostatniem swem posiedzeniu rozważała m. in. sprawę propagandy wychowania fizycznego wśród młodzieży i dorosłego społeczeństwa m. Łodzi.

Delegacja uznała za bardzo słuszny i celowy zgłoszony niedawno wniosek D. O. K. IV w sprawie lekarskiej poradni miejskiej dla uprawiających ćwiczenia cielesne i postanowiła w związku z tem zwrócić się do Magistratu o uruchomienie z dniem 1 czerwca r. b. poradni sportowej — na razie na 2 godziny wieczorowe codziennie — w lokalu Pogotowia Ratunkowego przy ul. Gdańskiej 83 i wyasygnowanie 700 zł. na zakup niezbędnych przyrządów do badań.

— **Zachorowania na choroby zakaźne w Łodzi.** W ubiegłym tygodniu, t. j. od dnia 15.V do 21.V r. b. włącznie, zgłoszono do Oddziału Sanitarnego przy Wydziale Zdrowotności Publicznej następujące wypadki chorób zakaźnych:

Dur brzuszny 12 wypadki (w ub. tygodniu 18 wypadków), płonica 10 (16), błonica 12 (16), odra 45 (40), drętwnica karku 0 (1), gorączka połogowa 3 (3), róża 1 (1), krztusiec 5 (7), jaglica 10 (13), czerwonka 1 (0) — razem 99 wypadków (115).

BIULETYN STATYSTYCZNY.**Opracowano w Wydziale Statystycznym Magistratu m. Łodzi.**Ludność miasta Łodzi podług spisów z lat
1897, 1911, 1915 i 1921.

Wyszczególnienie	Liczby absolutne				Liczby względne			
	1897	1911*	1915*	1921	1897	1911*	1915*	1921
Płeć:								
Mężczyźni . . .	153 100	—	185 816	204 898	48,8	—	41,6	45,3
Kobiety . . .	160 920	—	237 219	247 076	51,2	—	58,4	54,7
Wyznanie:								
Rz.-katolicy . . .	151 722	262 539	210 815	241 842	48,3	51,6	49,9	53,5
Ewangelicy . . .	56 551	67 912	52 234	49 748	18,0	13,4	12,3	11,0
Izraelici . . .	98 677	166 628	155 992	156 155	31,4	32,8	36,9	34,5
Inni	7 070	11 429	3 994	4 229	2,2	2,5	0,9	1,0
Narodowość:								
Polacy	—	—	217 385	279 846	—	—	51,3	61,9
Niemcy	—	—	48 772	31,670	—	—	11,5	7,0
Żydzi	—	—	153 817	138,851	—	—	36,5	30,7
Inni	—	—	3,131	1 607	—	—	0,7	0,4
Cała ludność:								
Ogółem	314 020	508 508	423 035	451 974	100,0	100,0	100,0	100,0
*) Łódź łącznie z przedmieściami, przyłączonemi w sierpniu 1915 roku.								

Ludność miasta Łodzi w 1926 roku.

	Stan w dniu				Średnia roczna
	1.I. 1926	1.IV. 1926	1.VII.1926	1.XII.1926	
Liczba mieszkańców	553 649	559 472	564 351	574 588	565 222

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH

Wybory do Rady Miejskiej m. st. Warszawy.

W niedzielę dnia 22 maja r. b. odbyły się wybory do Rady Miejskiej m. st. Warszawy. Głosowano w 209 obwodach wyborczych. Prezesem głównej komisji wyborczej był sędzia Wład. Markowski.

Ostateczne wyniki głosowania przedstawiają się następująco:

Lista nr. 1 — 628 głosów, nr. 2 — 71.976, nr. 3 — 2.199, nr. 4 — 19.875, nr. 5 — 7.862, nr. 6 — 261, nr. 7 — 2.549, nr. 8 — 1.040, nr. 11 — 6.294, nr. 12 — 118.643, nr. 14 — 2.122, nr. 15 — 939, nr. 16 — 39.392, nr. 17 — 1.361, nr. 18 — 5.822, nr. 19 — 1.488, nr. 20 — 2.104, nr. 21 — 1.295, nr. 22 — 220, nr. 23 — 5, nr. 24 — 27, nr. 25 — 40.673, nr. 26 — 386, nr. 27 — 507 głosów.

Ogólna liczba głosów unieważnionych — 66.578. Ważnych oddano głosów 329.217, czyli frekwencja głosujących wynosiła 65 i pół proc. uprawnionych do głosowania. Z obliczenia wynika, iż dzielnik wyborczy wynosi 2,720, wobec czego prowizoryczny rozdział mandatów przedstawia się jak następuje:

Lista nr. 2 (P. P. S.) — 28 mandatów, lista nr. 4 (Ogólno-Żydowski Związek Robotniczy „Bund”) — 7 mandatów, lista nr. 5 (Żydowski Robotniczy Komitet Wyborczy „Poale-Sjon”) — 3 mandaty, lista nr. 11 (N. P. R.) — 2 mandaty, lista nr. 12 (Główny Komitet Obrony Polskości Stolicy) — 47 mandatów, lista nr. 16 (Żydowski Blok Narodowy) — 15 mandatów, lista nr. 18 (Zjednoczony Komitet Wy-

borczy Żydowskich Robotników Religijnych) — 2 mandaty, lista nr. 25 (Zjednoczone Komitety Wyborcze Uzdrowienia Gospodarki Miejskiej) — 16 mandatów.

Oficjalne ustalenie i podanie do wiadomości publicznej wyników głosowania nastąpi w myśl art. 39-go Regulaminu wyborczego dnia 25 b. m. r. b.

Rozwiązanie Rady Miejskiej w Częstochowie.

Dnia 14 b. m. minister spraw wewnętrznych, gen. Składkowski, podpisał rozporządzenie o rozwiązaniu Rady Miejskiej w Częstochowie. Ponieważ magistrat częstochowski już przedtem podał się do dymisji, minister spraw wewnętrznych mianował komisarza rządowego w osobie p. Goetla, naczelnika wydziału opieki społecznej w urzędzie wojewódzkim w Kielcach, który do chwili nowych wyborów będzie zarządzał gospodarką miejską. Termin wyborów do Rady Miejskiej wyznaczy wojewoda kielecki Manteuffel.

Wybory do Rady Miejskiej w Biłgoraju.

Wynik wyborów do Rady Miejskiej w Biłgoraju, odbytych w dniu 15 maja r. b. przedstawia się, jak następuje:

Z 4,079 uprawnionych głosowało 3261 osób (78 proc.). Lista Komitetu polsko-chrześcijańskiego uzyskała 7 mandatów, P.P.S. — 3 mandaty, klasowe związki żydowskie — 5 mandatów, ortodoksi — 2 mandaty, nacjonalści żydowscy — 7 mandatów.